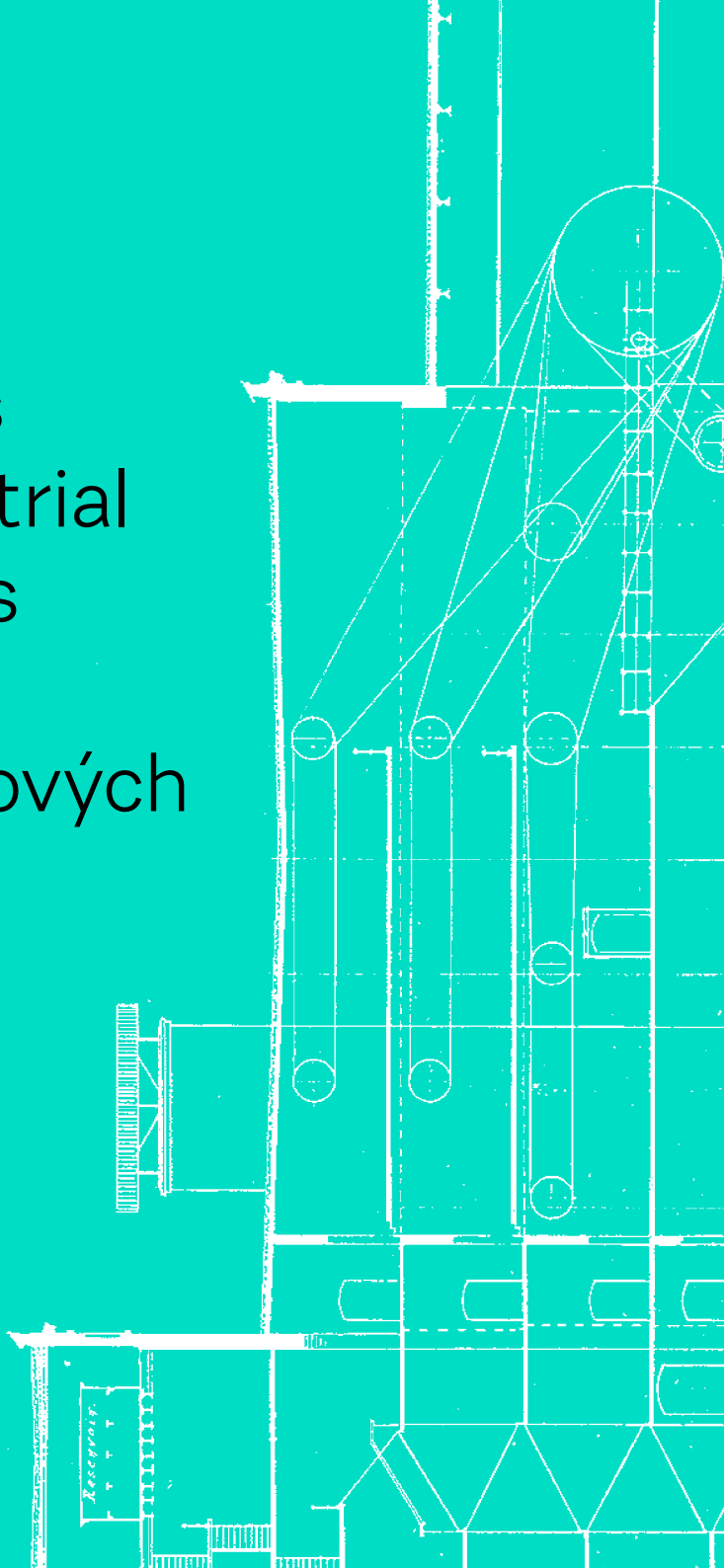

Creators
of Industrial
Buildings
/ Tvůrci
průmyslových
staveb

MINISTERSTVO
KULTURY

ICOMOS
international council on monuments and sites

Programme / Program

The multidisciplinary off-site symposium surveys the general principles behind the emergence of industrial heritage, which are at the same time the basic principles of industrial civilisation—the rationalisation, specialisation, standardisation, and global transfer of experiences. It seeks to grasp industrial structures as complex, individual works, and to study their origin and authorship—the design work of mill architects, factory designers, construction companies and “büros”.

/ Mezioborové výjezdní symposium sleduje obecné principy vzniku staveb průmyslového dědictví, které jsou zároveň základními principy průmyslové civilizace – racionalizaci navrhování a provádění, tvůrčí specializaci, typizaci a globální transfer zkušeností. Pojímá je jako komplexní, individuální díla, a sleduje především proces jejich návrhu, původ či autorství – práci architektů a inženýrů, projekčních kanceláří a stavebních firem.

Held by the Research Centre for Industrial Heritage of the Faculty of Architecture at the Czech Technical University in Prague in the cooperation with the Czech National Committee of ICOMOS within the project *Industrial Architecture: Monuments of Industrial Heritage as Technical-Architectural Works and as the Identity of a Place*, supported by the Applied Research and Development of National and Cultural Identity Programme (NAKI II) of the Ministry of Culture of the Czech Republic

/ Pořádá Výzkumné centrum průmyslového dědictví Fakulty architektury ČVUT ve spolupráci s Pracovní skupinou pro průmyslové dědictví Českého národního komitétu ICOMOS jako součást projektu *Industriální architektura: Památka průmyslového dědictví jako technicko-architektonické dílo a jako identita místa*, podpořeného v programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI II) Ministerstva kultury České republiky

Speakers / Přednášející

Programme / Program

AXEL FÖHL was a scientific researcher for the Industrial Heritage at the State Office for Historic Monuments North Rhine-Westphalia from 1974 to 2012. Since 1991 he has been an all-German speaker for the Preservation of Industrial Monuments for Vereinigung der Landesdenkmalpfleger in Germany (German Association of State Officials for Historic Monuments). He was a lecturer at the Brunswick University of Technology and Delft University of Technology, since 2009 he has lectured at the post-graduate Donau Universität Krems, Austria. He is a member of the Editorial Board of the *Industrial Archaeology Review* (GB), Scientific Committee of *Cuaderno de Notas* (Madrid), Industrial Heritage Commission of the Directorate General of The National Heritage Institute in Prague. His publication include e.g. *Technische Denkmale im Rheinland* (1976), *Sterbende Zechen* (1983), *Bahnhöfe* (1984), *Die Industriegeschichte des Wassers* (1985), *Die Industriegeschichte des Textils* (1988), *Bauten der Industrie und Technik* (1992 and 1996), *Bauten der Industrie und Technik in Nordrhein-Westfalen* (2000), and *Architekturführer Ruhrgebiet: 2010 Cultural Capital of Europe* (2010).

/ Axel Föhl v letech 1974–2012 pracoval jako vědecký pracovník pro průmyslové dědictví Státního úřadu pro historické památky Severního Porýní-Vestfálska. Od roku 1991 je celoněmeckým mluvčím pro ochranu průmyslových památek Spolku zemských památkářů v Německu. Přednášel na Technické univerzitě v Brunšviku a v Delftu, od roku 2009 přednáší na postgraduální Donau Universität v rakouské Kremži. Je členem redakční rady *Industrial Archaeology Review* (GB), vědeckého výboru časopisu *Cuaderno de Notas* (Madrid) a komise pro průmyslové dědictví generálního ředitelství Národního památkového

ústavu v Praze. Mezi jeho publikace patří např. *Technische Denkmale im Rheinland* (1976), *Sterbende Zechen* (1983), *Bahnhöfe* (1984), *Die Industriegeschichte des Wassers* (1985), *Die Industriegeschichte des Textils* (1988), *Bauten der Industrie und Technik* (1992 a 1996), *Bauten der Industrie und Technik in Nordrhein-Westfalen* (2000) a *Architekturführer Ruhrgebiet: 2010 Kulturní město Evropy* (2010).

Industrial Development and Modern Architecture—250 Years

of Close Connections: From very early on, there has been a very close connection between industrial activities and progress in constructional and architectural developments. The late eighteenth-century innovations in the construction of factories laid the fundament for a progressive application of iron and steel which resulted finally in the high-rise skyscrapers of the twentieth century. The stress on functional design, characteristic for industrial architecture, turned out to be a forerunner of the twentieth-century modernity of the international style. Many renowned architects got involved in the planning of industrial architecture such as Walter Gropius, Ludwig Mies van der Rohe or Herman Muthesius. The German journal *Der Industriebau*, founded in 1910, furthered this development forcefully.

/ **Průmyslový vývoj a moderní architektura – 250 let úzkého spojení:** Již od nejranějšího období je průmyslová činnost velmi těsně spojena s pokrokem na konstrukčním a architektonickém poli. Inovace v konstrukci továren konce 18. století položily základ pro progresivní užití železa a oceli, které vyústilo ve stavbu mrakodrapů 20. století. Důraz na funkční návrh, charakteristický pro průmyslovou

Programme / Program

architekturu, se stal předchůdcem modernity mezinárodního stylu 20. století. Mnoho renomovaných architektů, jako Walter Gropius, Ludwig Mies van der Rohe nebo Herman Muthesius, se zapojilo do plánování průmyslové architektury. Německý časopis *Der Industriebau*, založený v roce 1910, tento vývoj mocně podpořil.

MARK WATSON is in the Conservation Directorate, Industrial Heritage team within the Historic Environment Scotland. He is a UK national representative for TICCIH: The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage, convenor of IHBC (Institute of Historic Building Conservation) Scotland, and a historian interested in place, regeneration, world heritage, European and Scottish industrial heritage.

/ Mark Watson pracuje na ředitelství ochrany Historic Environment Scotland (Historické prostředí Skotska) v týmu věnujícím se průmyslovému dědictví. Je národním zástupcem Velké Británie při organizaci TICCIH: Mezinárodní komise pro ochranu průmyslového dědictví, komisařem skotského Úřadu pro zachování historických budov. Jako historik se zabývá tématem místa, regenerace, světového dědictví, evropského a skotského průmyslového dědictví.

Fabric, Form and Function: Modernism has its roots in the functional tradition embodied, almost unnoticed and disregarded, at many early industrial buildings. This was recognised by architectural writer J. M. Richards, who wished to downplay the novelty of modernism. Form follows function, of course, but does this surround a designer with red lines never to be crossed, or does functionalism liberate a designer from the strait jacket of current architectural style? And was

that designer an engineer or an architect? British textile mills will be discussed and designers identified.

/ **Materiál, forma a funkce:** Modernismus má své kořeny v účelném stylu (*functional tradition*), ztělesněném, téměř nerozeznaném a přehlíženém v mnoha raných průmyslových stavbách. Upozornil na něj architektonický publicista J. M. Richards, který se tak pokoušel zpochybnit novost modernismu. Samozřejmě, že forma sleduje funkci, ale znamená to snad, že projektant je omezen červenou linkou, kterou nesmí překročit? Osvobodil funkcionalismus projektanta ze svěřací kazajky dobového architektonického stylu? A byl tento projektant inženýrem, nebo architektem? Přednáška bude věnována britským textilním továrnám a identifikuje jejich projektanty.

MICHAEL HANAK, a Zürich-based freelance historian of art and architecture, studied art history, cinema studies and media at the University of Zürich. He mainly focuses on post-19th century architecture and related preservation, publishing works in these fields. He has also curated several exhibitions and worked as a university teacher. Since 1990 he has collaborated on multiple projects of the Institute for the History and Theory of the Architecture (gta), ETH, Zürich, the last contribution being a publication on the architect Jacques Schader in 2014–2017. Since 2010 he has been a member and since 2016 the president of the Preservation Commission of the Canton of Zürich.

/ Michael Hanak, historik umění a architektury z Curychu, studoval dějiny umění, filmovou vědu a publicistiku na Univerzitě v Curychu. Na volné noze se věnuje se zejména architektuře od konce 19. století a s ní související

Programme / Program

památkové péči a publikuje práce k tomuto tématu. Připravil rovněž několik výstav, věnoval se pedagogické činnosti. Od roku 1990 opakovaně spolupracuje na projektech Institutu dějin a teorie architektury (gta) na ETH v Curychu, naposledy v letech 2014–2017 na monografii architekta Jacquese Schadera. Od roku 2010 je členem a od 2016 prezidentem Komise pro památkovou péči kantonu Curych.

Prototype Innovations in Industrial Construction: Case of Carl Arnold Séquin-Bronner: The Swiss engineer Carl Arnold Séquin-Bronner (1845–1899) created for himself the position of an industrial architect, switching from selling textile machines to actually building factories that contain them. His *Office for Modern Factory Construction*, established in Rüti (located in the canton of Zürich) in 1879 with bureaus opened in Vienna and Prague later, designed more than 250 factories and sites for a number of big industrial enterprises throughout Europe and Russia. He invented his own solution of flooring and rooflights. Using a regular ground plan raster and standardized construction elements, he contributed to rationalization and industrialization of civil engineering. His own type of weaving shed with raised transverse rooflights, basically extendible to all sides without limits, developed a new typological type of industrial building, providing a brand new conception of space, and made a major contribution to the modernization of architecture. Even though some of his buildings have become quite famous, Séquin himself remained unknown to most and his importance for the history of architecture has not been fully covered. In addition, more and more of his buildings—important industrial monuments—have disappeared in the recent years.

/ Prototypové inovace v průmyslové výstavbě: Případ Carl Arnold Séquin-Bronner: Švýcarský inženýr Carl Arnold Séquin-Bronner (1845–1899) si sám dobyl pozici průmyslového architekta – od prodeje textilních strojů přešel ke stavbám továren jimi vybaveným. Jeho *Kancelář pro moderní výstavbu továren*, otevřená v roce 1879 v Rüti (kanton Curych), později s pobočkami ve Vídni a Praze, navrhla více než 250 továren a areálů pro mnoho velkých průmyslových podniků po celé Evropě a v Rusku. Vynalezl vlastní řešení podlahové krytiny a horního osvětlení. Pravidelným půdorysným rastrem a standardizací stavebních prvků přispěl k racionalizaci a zprůmyslnění stavebnictví. Jeho typ šedového sálu se sedlovými světlíky, který je v zásadě bez omezení rozšiřitelný do všech stran, rozvinul nový typologický druh průmyslové stavby, přinášející zcela novou koncepci prostoru a výrazně přispěl k modernizaci architektury. Přestože jsou některé z jeho staveb velmi známé, o Séquinovi samotném se toho všeobecně příliš neví a jeho význam v dějinách architektury nebyl stále zcela prozkoumán. V posledních letech navíc mizí stále více jeho staveb – významných průmyslových památek.

PAUL SMITH is a historian, trained at the University of Cambridge where his PhD thesis was on the history of the Second French Republic. From 1986 to 2017 (when he retired), he worked at the heritage directorate at the French Ministry of Culture, with special responsibility for industrial heritage and the heritage of transport. He is on the board of the CILAC, the French industrial heritage association and is also a member of TICCIH. He has published numerous articles

Programme / Program

on themes related to industrial architecture and the industrial heritage. In 2012, with Jean-François Belhoste, he published *Architectures et paysages de l'industrie: L'invention d'un patrimoine* (La Martinière).

/ Paul Smith je historik, který studoval na univerzitě v Cambridgi, kde obhájil doktorskou práci o Druhé francouzské republice. Od roku 1986 do roku 2017 (kdy odešel do důchodu) pracoval pro památkové ředitelství francouzského ministerstva kultury, kde měl na starost především dědictví průmyslu a dopravy. Je členem představenstva CILAC, francouzského sdružení průmyslového dědictví, a rovněž členem TICCIH. Publikoval řadu článků o tématech týkajících se průmyslové architektury a průmyslového dědictví. V roce 2012 – spolu s Jean-Françoisem Belhostem – vydal v nakladatelství La Martinière knihu *Architectures et paysages de l'industrie: L'invention d'un patrimoine*.

What's So Special about the Heritage of Industrial

Architecture in France? Several features characterise the architecture of industrial production in France and distinguish many French buildings from those of other industrialised countries. One of the most striking of these features is the age of some of the country's industrial sites. Without necessarily going back to Gallo-Roman milling complexes of the second century AD, nor to twelfth-century Cistercian forges, the country has a remarkably rich collection of seventeenth- and eighteenth-century manufactories bearing witness to arms production and ship building during the *Ancien Régime*, to production in privileged luxury sectors such as woollen cloth, tapestry, glass, paper or porcelain or to

the production of taxed products like salt and tobacco. During the nineteenth century, with its multi-storey steam-powered mills and its single-storey weaving sheds covered in north-lit roofing, the architecture of industry in France generally resembled the industrial architecture of Great Britain and other European countries in the process of industrialisation. Several nineteenth-century French factories stand out, however, for their spectacular architecture, often in the service of luxury products like chocolate or champagne. At the same time the lasting importance of water power means that many small-scale industrial workshops still survive throughout the French country side. During the twentieth century, industrial architecture in France is characterised by its precocious adoption of new building materials such as reinforced concrete or pre-stressed concrete. This architectural overview will conclude with a brief look of the different approaches, in France, to the conversion of redundant industrial buildings to new non-industrial uses.

/ Co je tak zvláštního na dědictví průmyslové architektury

ve Francii? Architekturu průmyslové výroby ve Francii charakterizuje několik rysů, jimiž se mnoho francouzských staveb odlišuje od těch v jiných průmyslových zemích. Jedním z nejmarkantnějších rysů je stáří některých průmyslových areálů. Aniž bychom se museli ohlížet ke galsko-románským mlýnským souborům 2. století či k cisterciáckým kovárnám 12. století, Francie má pozoruhodně bohatou kolekci manufaktur 17. a 18. století. Svědčí o zbrojní výrobě a výstavbě lodí v období *Ancien régime*, o výrobě výsadního luxusního zboží (vlněných látek, tapisérií, skla, papíru, porcelánu) nebo zdaněných produktů (soli a tabáku). Během 19. století architektura

Programme / Program

průmyslu ve Francii parou poháněnými vícepodlažními továrnami a tkalcovskými sály se šedovými světlíky připomínala průmyslovou architekturu Velké Británie a dalších evropských zemí v procesu industrializace. Několik francouzských továren 19. století pro výrobu přepychových výrobků, jako je čokoláda nebo šampaňské, se však vyznačuje velkolepou architekturou. Díky trvalému významu vodní síly zároveň stále po celém francouzském venkově přežívá mnoho malých průmyslových dílen. V průběhu 20. století se průmyslová architektura ve Francii vyznačovala časným využitím nových stavebních materiálů, jako byl železobeton nebo předpjatý beton. Architektonický přehled uzavře krátký pohled na různé francouzské přístupy k přeměně již nepotřebných průmyslových staveb pro nové, neprůmyslové využití.

FRANZISKA BOLLEREY, Prof. Dr. emerita, of History of Architecture and Urbanism, TU Delft, is head of the Institute of History of Art, Architecture and Urbanism—IHAAU. Her special fields of interest are utopian concepts, metropolises, and the 1920s. Together with Christoph Grafe, she is the editor of the magazine *Eselsohren*. She has been a visiting professor and researcher at various universities worldwide. She has published numerous books. Bollerey was, amongst other memberships in international boards and committees, until the end of 2013 head of the Bauhaus Scientific Advisory Board of the Bauhaus Foundation Dessau.

/ Franziska Bollerey, emeritní profesorka dějin architektury a urbanismu na Technické univerzitě v Delftu zde vede Institut dějin umění, architektury a urbanismu (IHAAU). Mezi oblasti jejího zájmu patří utopické koncepce,

metropole a dvacátá léta. Společně s Christophem Grafem je editorkou časopisu *Eselsohren*. Působí jako hostující pedagožka a výzkumná pracovníce na různých univerzitách po celém světě. Publikovala několik knih. Kromě členství v řadě mezinárodní rad a výborů vedla do konce roku 2013 Vědecký poradní výbor Nadace Bauhaus v Dessau.

Avant-garde in Image and Architecture: The interest in industrial architecture was inherent to the ideology of functional architecture. Its most famous protagonists—Walter Gropius, Le Corbusier, and Erich Mendelsohn, among others—, saw in the constructive and functional design necessities of industrial buildings a purification of the architectural language. In *Vers une architecture* Le Corbusier comments: “Primary forms are beautiful forms because they are clearly legible. The architects of today no longer make simple forms.” This interest into the primary language of industrial goes back to the year 1910, when Gropius and the maecenas and industrialist Karl Ernst Osthaus promoted industrial architecture in exhibitions and publications, as for example for the German Werkbund in 1913 and 1914. It was by means of photography that this promotion was possible and it paved the way to the acceptance of this new kind of building typology. Within the frame of the so-called “International Style”—inclusive industrial buildings—avant-garde architecture and photography amalgamated to a powerful medium.

/ **Avantgarda v obraze a architektuře:** Zájem o průmyslovou architekturu byl vlastní teorií funkcionalistické architektury. Její nejslavnější protagonisté, mezi jinými Walter Gropius, Le Corbusier či Erich Mendelsohn, viděli v konstrukčních

Programme / Program

a funkčních nezbytnostech návrhů průmyslových staveb očištění architektonického jazyka. V knize *Za novou architekturu*, Le Corbusier poznamenává: „*Geometrická tělesa jsou krásná, protože se jasně čtou. Dnešní architekti už nevytvářejí prosté tvary.*“ Tento zájem o primární jazyk staveb se datuje do roku 1910, kdy Gropius a mecenáš a průmyslník Karl Ernst Osthaus propagovali průmyslovou architekturu na výstavách a v publikacích, jak je tomu například u německého Werkbundu v letech 1913 a 1914. Tato propagace byla umožněna technikou fotografie a vydláždila cestu k přijetí této nové stavební typologie. V rámci tzv. mezinárodního stylu – včetně průmyslových budov – avantgardní architektura a fotografie splynuly v jedno mocné médium.

MARTIN STRAKOŠ graduated from the Faculty of Philosophy at the Palacky University in Olomouc and started working at the Heritage Institute in his hometown of Ostrava in 1997. Now it is the National Heritage Institute. He is interested in 19th and 20th century architecture and preservation of monuments. He is the author of many publications on post-1945 architecture: *New Ostrava and its satellites* (2010), *Cultural houses in the Ostrava region* (2012), *After Sorela Brussels, Metal, Glass, Structures and Concrete* (2014) or, with co-workers, of the book *Ostrava-Vítkovice Train Station. History—architecture—conservation potential* (2017).

/ Martin Strakoš po studiu historie, bohemistiky a dějin umění na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci nastoupil v roce 1997 na Památkový ústav v rodné Ostravě, v jehož nástupci, Národním památkovém ústavu, působí dodnes. Zabývá se architekturou

19. a 20. století a památkovou péčí. Je autorem řady publikací o architektuře po roce 1945: *Nová Ostrava a její satelity* (2010), *Kulturní domy na Ostravsku* (2012), *Po sorele brusel, kov, sklo, struktury a beton* (2014) nebo se spolupracovníky *Nádraží Ostrava-Vítkovice. Historie – architektura – památkový potenciál* (2017).

Bohumil Hypšman: Architect “in the service of Libuše” in the world of industry: In his work, Prague architect Bohumil Hypšman (1878–1961), the disciple of prof. Otto Wagner, began to devote himself to the architecture of industrial sites. It was not only his personal interest, but the logical outcome of the process of emancipation of the Czech middle classes in the context of the Central European society. Hypšman was a typical representative of an architect with close ideological links to the environment of his clients. He soon took on tasks related to designing the dominant of the new industrial periphery, the most important of which were steam mills, factories of the engineering, power plants and chemical factories. He applied new technical knowledge and new ideas from modern architecture. The presentation deals with the architectural design strategy in relation to the client environment as well as the economic emancipation of the Czech society.

/ **Bohumil Hypšman. Architekt „ve službě Libušině“ ve světě průmyslu:** Ve své tvorbě se pražský architekt Bohumil Hypšman (1878–1961), žák prof. Otto Wagnera, záhy začal věnovat architektuře průmyslových areálů. Nebyl to jen jeho osobní zájem, nýbrž logické vyústění procesu emancipace českých středních vrstev v kontextu středoevropské společnosti. Hypšman byl typickým

Programme / Program

představitelem architekta s úzkými ideovými vazbami na prostředí svých klientů. Záhy se tak ujal úkolů, týkajících se projektování dominant nové periferie, z nichž nejvýznamnější byly parní mlýny, továrny zpracovatelského či strojírenského průmyslu, elektrárny a chemické továrny. V nich uplatňoval nové technické poznatky i poučení architekturou moderny až po meziválečný prefunkcionalismus. Příspěvek se týká strategie architektonické tvorby ve vztahu k prostředí klientů i k hospodářské emancipaci české společnosti.

JINDŘICH VYBÍRAL graduated from Czech studies, history and history of art at universities in Ostrava, Brno and London. He worked at the National Gallery in Prague, since 1996 he has been a lecturer at the Academy of Arts, Architecture and Design. In 2018, the publishing house Birkhäuser published his monograph *Leopold Bauer. Häretiker der modernen Architektur*.

/ Profesor Jindřich Vybíral vystudoval bohemistiku, historii a dějiny umění na univerzitách v Ostravě, Brně a Londýně. Působil v Národní galerii v Praze a od roku 1996 přednáší na Vysoké škole uměleckoprůmyslové. V roce 2018 vydalo nakladatelství Birkhäuser jeho monografii *Leopold Bauer. Häretiker der modernen Architektur*.

Industrial architecture of Leopold Bauer: This paper deals with the projects of the industrial buildings that the prominent Viennese architect Leopold Bauer (1872–1938) designed for Willy Ginzkey, a leading manufacturer of carpets and blankets in the town of Maffersdorf (Vratislavice) near Reichenberg (today Liberec), for the concern Ricola

and other companies in various parts of Central Europe. In these works Bauer applied the tectonic and rhythmic principles of the classical tradition, whose timeless validity he defended also in “high” architecture. He viewed the factory as a temple of modern times, containing all the main attributes of a monumental building. He did not seek to break the boundary between the spheres of profane and monumental tasks. Instead, Bauer strove to grant industrial architecture an aura of ceremony to confirm his beliefs about the artistic character of the architectural profession and the lasting value of its production. Historicism and enthusiasm for technological utopia were complementary elements of his thinking.

/ **Průmyslová architektura Leopolda Bauera:** Příspěvek se zabývá projekty průmyslových staveb, které prominentní vídeňský architekt Leopold Bauer (1872–1938) po první světové válce vytvářel pro Willy Ginzkeyho, proslulého výrobce koberců a příkrývek ve Vratislavicích u Liberce, pro koncern Ricola a další podniky na různých místech střední Evropy. Bauer v těchto dílech uplatňoval tektonické a rytmické principy klasicistní tradice, jejichž nadčasovou platnost obhajoval také ve „vysoké“ architektuře. Továrna pro něj představovala chrám moderní doby, vybavený hlavními atributy monumentální stavby. Neusiloval o zrušení hranice mezi sférou profánních a monumentálních úloh. Industriální architekturu vybavil slavnostní auro, aby tak potvrdil své přesvědčení o umělecké povaze architektonické profese a trvalé hodnotě jejich produktů. Historismus a nadšení pro technickou utopii přitom představovaly komplementární složky jeho uvažování.

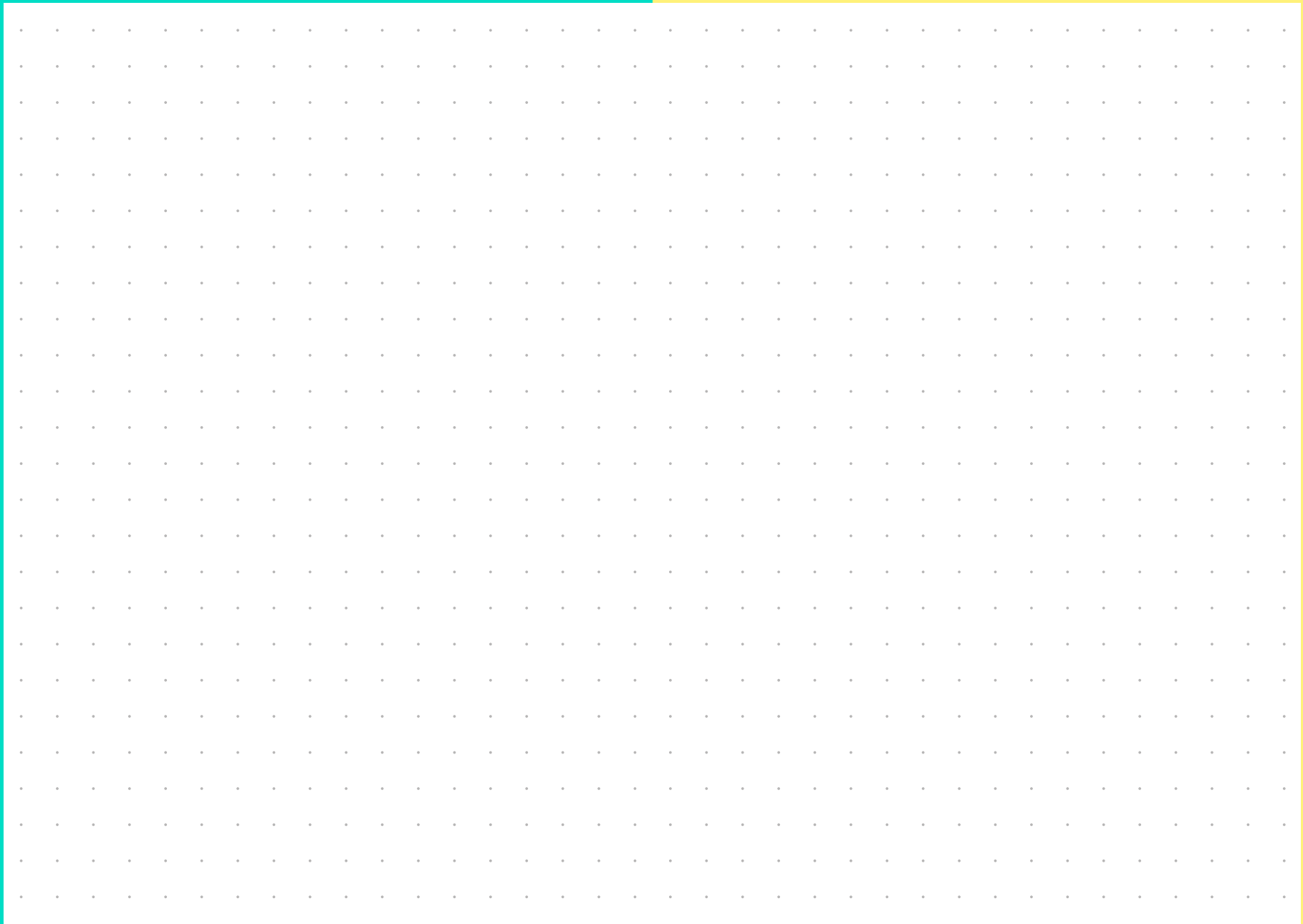
Programme / Program

LUKÁŠ BERAN studied art history at the university of Olomouc and industrial heritage at the Czech Technical University in Prague. Since 2005 he has worked for the Research Centre for Industrial Heritage at the Faculty of Architecture of the CTU in Prague and recently leads its research project *Industrial Architecture*. In 2016 he published a monography of a prominent Austro-Hungarian industrial architect: *Bruno Bauer a industriální architektura v českých zemích* (Bruno Bauer and the Industrial Architecture in the Czech Lands).

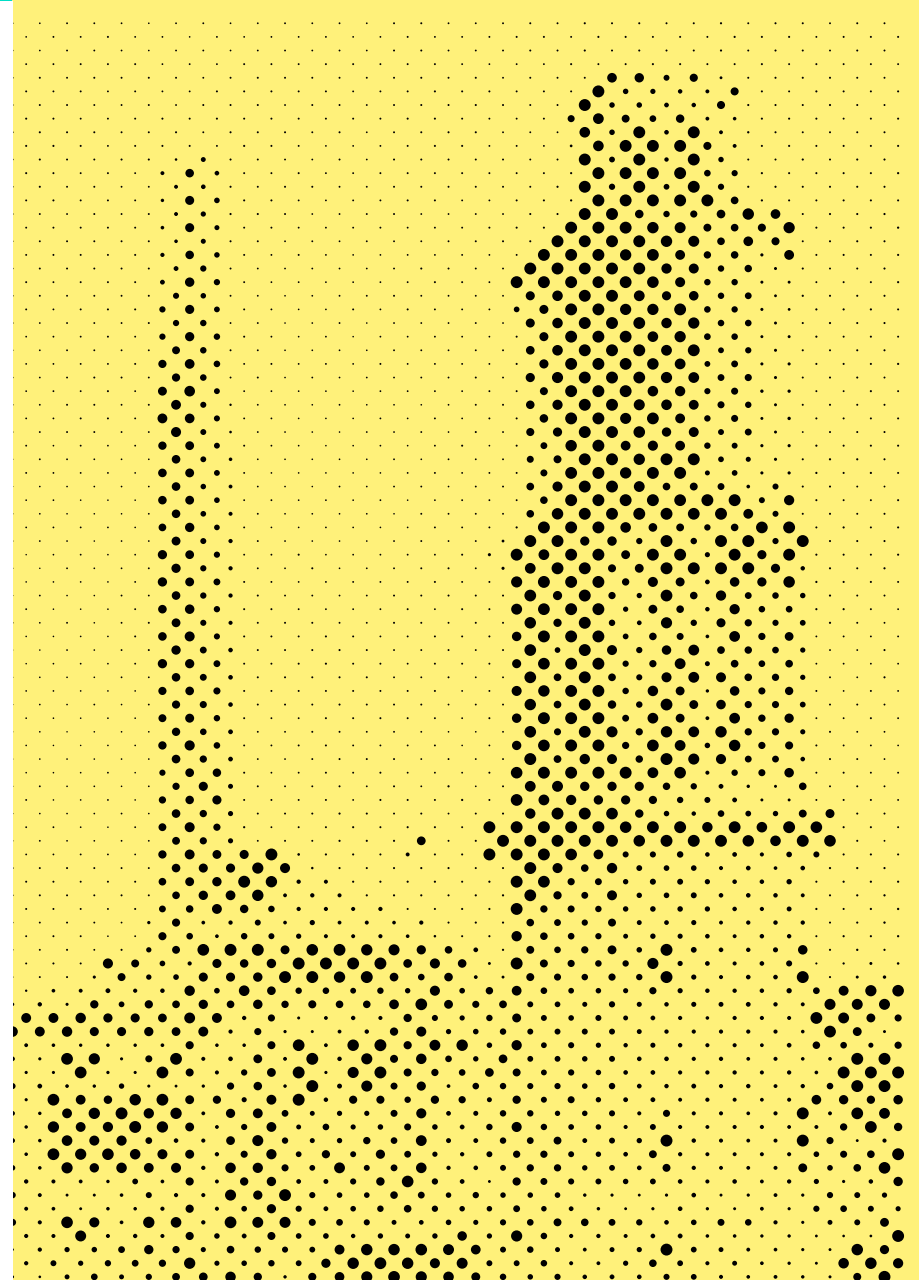
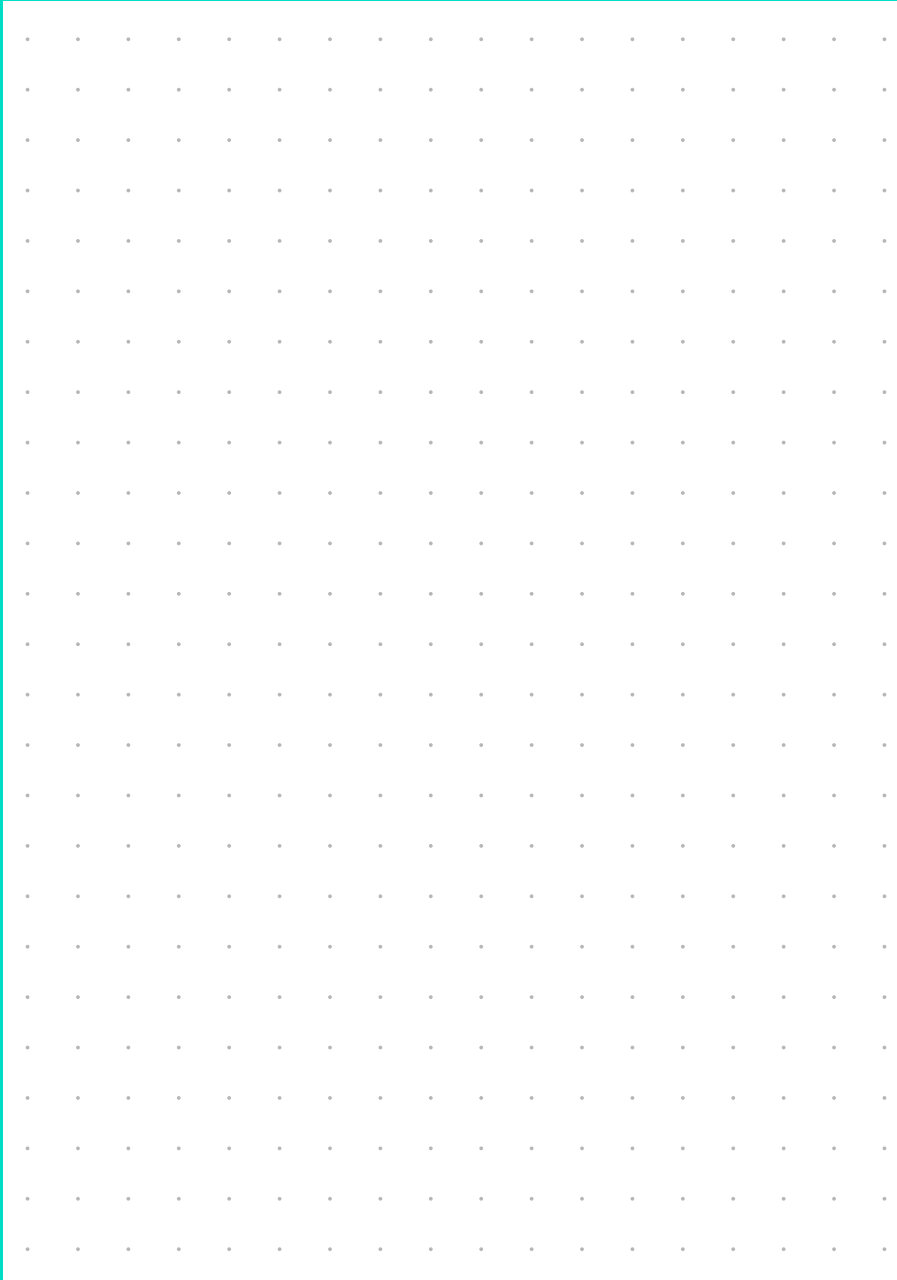
/ Lukáš Beran studoval dějiny umění na olomoucké univerzitě a průmyslové dědictví na pražském ČVUT. Od roku 2005 pracuje pro VCPD FA ČVUT, kde v současnosti vede výzkumný projekt *Průmyslová architektura*. V roce 2016 publikoval monografii předního rakousko-uherského průmyslového architekta, Bruna Bauera.

Notes
/ Poznámky

Programme / Program

Programme
/ Program

26 September / 26. září 2018

- 09.00** departure from Prague / odjezd z Prahy, ulice Ke Štvanici,
→ 9F2P3CRQ+7G
- 10.30** Zauhlovačka, Liberec-Vratislavice nad Nisou, → 9F2QP3VP+4F
- 10.55** **LUKÁŠ BERAN**
Introduction / Úvodní slovo
- 11.00** **AXEL FÖHL**
Industrial Development and Modern Architecture—250 Years
of Close Connections / Průmyslový vývoj a moderní
architektura – 250 let úzkého spojení
- 11.30** **MARK WATSON**
Fabric, Form and Function / Materiál, forma a funkce
- 12.00** **MICHAEL HANAK**
Prototype Innovations in Industrial Construction: Case of Carl
Arnold Séquin-Bronner / Prototypové inovace v průmyslové
výstavbě: Příklad Carl Arnold Séquin-Bronner
- 12.30** **PAUL SMITH**
What's So Special about the Heritage of Industrial Architecture
in France? / Co je tak zvláštního na dědictví průmyslové
architektury ve Francii?
- 13.00–13.55** lunch / oběd
- 14.00** **FRANZISKA BOLLEREY**
Avant-garde in Image and Architecture / Avantgarda v obraze
a architektuře
- 14.30** **MARTIN STRAKOŠ**
Bohumil Hypšman: Architect “in the Service of Libuše” in the
World of Industry / Bohumil Hypšman: Architekt „ve službě
Libušině“ ve světě průmyslu
- 15.00** **JINDŘICH VYBÍRAL**
The Industrial Architecture of Leopold Bauer / Průmyslová
architektura Leopolda Bauera

- 16.00** excursion, first day / vyjížďka, den první
→ Liberec-Vratislavice nad Nisou, steam power plant / parní
elektrárna Ignaz Ginzkey & Co. (Leopold Bauer, 1916)
→ Liberec-Vratislavice nad Nisou, brewery / pivovar Reichenberger
Bierbrauerei und Malzfabrik in Maffersdorf A. G. (Johann Philipp
Lipps, 1873)
- 18.00** UNI Hotel Liberec, Liberec I-Staré Město, Voroněžská 1329/13,
→ 9F2QQ3C6+RH

27 September / 27. září 2018

- 09.00** excursion, second day / vyjížďka, den druhý
→ Liberec-Perštýn, wool spinning mill / přádelna vlny Johann
Liebieg & Co. (Max Kühn – Heinrich Fanta, 1908)
→ Smržovka, cotton spinning mill no. IV / IV. přádelna bavlny
Johann Priebsch Erben (Carl Daut, 1895)
→ Smržovka, cotton spinning mill no. V / V. přádelna bavlny Johann
Priebsch Erben (Lossow & Kühne – Heinrich Perst, 1910)
→ Tanvald, cotton spinning mill no. II / II. přádelna bavlny
Tannwalder Baumwollspinnfabrik A. G. (Philipp Jakob
Manz, 1907)
→ Velké Hamry, cotton spinning mill / přádelna bavlny Johann
Liebieg & Co. (? , 1910)
→ Rokytnice nad Jizerou, cotton weaving mill / tkalcovna bavlny
Franz Haney (Josef Hajek, 1910)
→ Jablonec nad Jizerou-Hradsko, silk weaving mill / tkalcovna
hedvábí Herzfeld & Fischel (Josef Hajek, Arnold Stössl 1884,
1894, 1907, 1927)
→ Nová Paka, cotton spinning mill / přádelna bavlny
Gustav Schnabel (Séquin & Knobel, 1907)
- 19.00** expected return to Prague / předpokládaný návrat do Prahy

Schedule may be subject to change / Změna programu vyhrazena

Excursion / Vyjíždka

1 Power plant of the Ignaz Ginzkey & Co. company

→ Liberec XXX-Vratislavice nad Nisou, 9F2QP3VP+4G

The oldest buildings of the vast carpet and blanket factory in Vratislavice were built in 1869–1874, when the founder of the company Ignaz Ginzkey (1819–1876) built the first steam-powered weaving and spinning mill. More weaving sheds and a multi-storey yarn storehouse added by Lužická Nisa were designed and constructed for his heirs by the Gustav Sachers & Sons company from Liberec in 1889–1892. The central administration building was designed in 1912 by architects Max Kühn and Heinrich Fanta, who may have already worked on the worsted spinning mill and wool storehouse constructed at the eastern edge of the site in 1906–1907. Willy Ginzkey (1856–1934) equipped all the machines at the factory with electric drives. As a power source, he built a power plant with two steam turbines with a total output of 3,000 HP and a coal bunker fed by a pneumatic system at a separate, 65-meter-high, reinforced concrete tower, which also housed a water tank. They were designed in 1916 and 1917 by Viennese architect Leopold Bauer (1872–1938) and constructed by the Liberec contractor Ed. Ast & Stroner. In 1924, the westernmost facility was built—a reinforced-concrete warehouse (plot No. 1482/1) based on Bauer's design. At the time, 2,000 people were employed at the factory, which supplied carpets to the whole world.

→ www.industrialnitopografie.cz – V000093

1 Parní elektrárna firmy Ignaz Ginzkey & Co.

→ Liberec XXX-Vratislavice nad Nisou, 9F2QP3VP+4G

Nejstarší budovy rozsáhlého areálu vratislavické továrny na koberce a přikrývky pocházejí z let 1869–1874, kdy zde zakladatel podniku Ignaz Ginzkey (1819–1876) vybudoval první mechanickou tkalcovnu a přádelny vlny. Další budovy šedových tkalcoven a etážové skladiště přize při Lužické Nise v letech 1889–1892 pro jeho dědice projektovala a prováděla liberecká firma Gustava Sacherse synové, ústřední administrativní budovu v roce 1912 navrhl architekti Max Kühn a Heinrich Fanta, kteří patrně pracovali již na přádelně česané přize a skladišti vlny, postavených v letech 1906–1907 při východním okraji areálu. Willy Ginzkey (1856–1934) dal na veškeré stroje továrny instalovat elektrický pohon a jako zdroj proudu vystavěl elektrárnu s dvojicí parních turbín o celkovém výkonu 3 000 HP a pneumaticky plněným zásobníkem uhlí, umístěným spolu s vodojemem do samostatně stojící, 65 metrů vysoké železobetonové věže. Jejich projekty vytvořil v letech 1916 a 1917 vídeňský architekt Leopold Bauer (1872–1938) a provedla je liberecká stavební společnost Ed. Ast & Stroner. Roku 1924 byla podle Bauerova návrhu postavena ještě nejzápadnější budova areálu, železobetonový sklad zboží (parcela č. 1482/1). V této době měla továrna dva tisíce zaměstnanců a dodávala koberce do celého světa.

→ www.industrialnitopografie.cz – V000093

2 Joint-stock brewery and malting plant

→ Liberec XXX-Vratislavice nad Nisou No. 164 and 165, 9F2QQ32Q+WJ
Under the leadership of Ignaz Ginzkey, the joint-stock company of the Liberec brewery and malting plant in Vratislavice was established in March 1872 by a consortium of local businessmen and factory owners and the Liberec Bank. The design was created in 1872 by brewery engineer Johann Philipp Lipps (1829–1894), who added buildings to the main axis of the site, including a malthouse with growing floors, twin malt kilns and a brewing house with engine and boiler room attached from the south, and a separate building with fermentation and lager cellars. The equipment was primarily supplied by the Germania machine plant in Chemnitz. The brewery was inaugurated on 22 January 1874.

→ www.industrialnitopografie.cz – V000117

* This is a typical example in this region of an imported factory building design and machinery. The first design concept and budget for the brewery was created in May 1872 by Prague brewery engineer Gustav Noback (1841–1902). However, one of the three assessors, director Carl Friedrich Krimpe (†1894) of the Dresden joint-stock brewery Felsenkeller, convinced the founding committee to award the final blueprints to Lipps himself, who was at the peak of his career at the time and had designed two brand new breweries for Dresden, as well as breweries for Hamburg-Altona, Hannover, Brunswick and Gera in addition to a number of other large-scale projects.

2 Pivovar Reichenberger Bierbrauerei und Malzfabrik in Maffersdorf A. G.

→ Liberec XXX-Vratislavice nad Nisou č. p. 164 a 165, 9F2QQ32Q+WJ
Akciovou společností Libereckého pivovaru a sladovny ve Vratislavicích založilo v březnu roku 1872 konsorcium místních obchodníků a továrníků a Liberecké banky pod vedením Ignaze Ginzkeye. Projekt pro ni v červnu 1872 vytvořil drážďanský pivovarský inženýr Johann Philipp Lipps (1829–1894), který na hlavní osu areálu seřadil sladovnu s kolmými křídly humen, dvojici hvozďů a varnu se strojovnou a kotelnou, připojenou k jižní straně, a dále samostatnou budovu chladného hospodářství se sklepy. Zařízení dodala především strojírna Germania v Saské Kamenici a 22. ledna 1874 byl pivovar slavnostně otevřen.

→ www.industrialnitopografie.cz – V000117

* Příkladem pro region typického importu projektu průmyslové stavby i jejího strojního vybavení. První projekt a rozpočty pivovaru v květnu 1872 vytvořil pražský pivovarský inženýr Gustav Noback (1841–1902), jeden z jejich tří posuzovatelů, ředitel drážďanského akciového pivovaru Felsenkeller Carl Friedrich Krimpe (†1894), však zakládací výbor přesvědčil, aby definitivní plány zadal právě Lippsovi, který tehdy stál na vrcholu své kariéry a vedle řady rozsáhlých dostaveb projektoval i kompletní novostavby dvou pivovarů v Drážďanech, v Hamburku-Altoně, Hannoveru, Brunšviku nebo Geře – ani jedna se však nedochovala v původní podobě.

3 Wool-weaving mill Johann Liebieg & Co.

→ Liberec-Perštýn, plot No. 3621/2, 9F2QQ378+F4

Only one building of Johann Liebieg's wool factory, the largest factory complex in Liberec, remains. This abandoned building though, represents the pinnacle of factory construction development in 1908 as a five-storey wool-weaving mill for 420 power looms with eight bays of three-span reinforced concrete frames (5.6 × 5.3 m), built by the Liberec branch of Ed. Ast & Co. The building was designed by Heinrich Fanta (1877–1944) at an office he shared with his colleague Max Kühn (1877–1944), who was a teacher at the Liberec School of Decorative Arts. Its original purpose is indicated on the facade under the main cornice by the decorative motif of shuttles used by weavers.

→ www.industrialnitopografie.cz – V000110

* Heinrich Fanta was a member of a group of remarkable architects who studied at the Technical College in Vienna under Karl König (1841–1915). At the beginning of the twentieth century, influenced by the example of Heinrich von Ferstel (1828–1883), they started addressing the issues seen in commercial buildings (Zweckbauten), which in those days included not only factories but also social and company housing. In 1918, Fanta was appointed Professor in this field at the German Technical School in Brno, where he designed many other industrial buildings in a studio shared with Emil Tranquillini (1884–1955).

3 Přádělna vlny Johann Liebieg & Co.

→ Liberec-Perštýn, parc. č. 3621/2, 9F2QQ378+F4

Z největšího libereckého továrního areálu, vlnářské továrny Johanna Liebiega, stojí od roku 2005 jediná opuštěná budova, která však představovala vrchol jejího stavebního vývoje. Etážovou tkalcovnu vlněného zboží pro 420 mechanických pobočka firmy Ed. Ast & Co. jako pětipodlažní trojtraktový železobetonový skelet o osmi polích na rozpon 5,6 × 5,3 metru. Ve společné kanceláři se svým kolegou učitelem na liberecké uměleckoprůmyslové škole, Maxem Kühnem (1877–1944), ji navrhl Heinrich Fanta (1877–1944). Její účel dodnes připomíná dekorativní motiv tkalcovských člunků, užitý na fasádě pod hlavní římsou.

→ www.industrialnitopografie.cz – V000110

* Heinrich Fanta patřil k pozoruhodné skupině architektů, která studovala na vídeňské Vysoké škole technické u Karla Königa (1841–1915) a díky vlivu a příkladu Heinricha von Ferstela (1828–1883) se již na počátku století začala prakticky zabývat problematikou užitkových staveb (Zweckbauten), mezi něž bylo tehdy vedle továren řazeno také sociální či podnikové bydlení. Roku 1918 byl jmenován profesorem tohoto oboru na německé technice v Brně, kde ve společném ateliéru s Emilem Tranquillinim (1884–1955) navrhnul četné další průmyslové stavby.

4 4th cotton spinning mill of the Johann Priebsch Heirs company

→ Smržovka No. 871

The fourth and the largest cotton spinning mill with a capacity of 40,000 spindles was designed and built in 1895–1896 by Jablonec contractor Carl Daut for the company under its technical director Robert Priebsch. The building has four-storeys with single Monier concrete arches on transverse steel girders (3 × 5–7.5 m) and cast-iron columns. A clear, rectangular floor space is divided into two unequal sections by a roop race adjacent to the staircase tower projecting from the front facade, also bearing a water tank, and the 1200 HP engine and boiler room on the opposite side of the building. A 58-meter-high and architecturally rich boiler room chimney's cap was damaged by a storm on 5 March 2018.

→ www.industrialnitopografie.cz – V002979

* Carl Daut evidently based his work on a blueprint supplied to the company by famous Philip Sidney Stott of Oldham (1858–1937). Its lavishly decorated façades of stucco, stone and terracotta, due to which the building was dubbed the "Monastery" right after its completion, as well as the floor construction he adjusted to Central European customs. However, through the layout clearly separating the servant and served areas he was able to preserve an arrangement typical of the "Lancashire mill."

4 IV. přádělna bavlny Johann Priebsch Erben

→ Smržovka č. p. 871

Čtvrtou a největší přádělnu bavlny o kapacitě 40 000 vřeten pro firmu pod vedením technického ředitele Roberta Priebsche v prosinci roku 1895 navrhl a následujícího roku postavil jablonecký stavitel Carl Daut. Zděná budova s jedním zvýšeným suterénem a třemi nadzemními podlažími má stropy s rozpony 3 × 5–7,5 m, tvořené příčnými železobetonovými klenbami systému Monier na ocelové konstrukci, nesené litinovými sloupy. Pravidelnou a volnou pracovní plochu dělí asymetricky lanoviště, na něž při východní, čelní fasádě navazuje schodišťová věž s vodní nádrží a které v přízemí pokračuje na západ parní strojovnou 1 200 HP a kotelnou. Menší věž v jihovýchodním rohu obsahuje kanceláře mistrů. Při kotelně je dochován bohatě architektonizovaný, 58 metrů vysoký komín, jehož hlavici dne 5. března 2018 poškodila bouřka.

→ www.industrialnitopografie.cz – V002979

* Carl Daut zjevně vycházel z projektu, který společnosti v roce 1893 dodala slavná oldhamská kancelář Phillipa Sidneyho Stotta (1858–1937). Bohatým štukovým a kamenným členěním fasád, které budově již po dokončení vyneslo přezdívku „Klášter“, ale také konstrukcí stropů, jej přizpůsobil středoevropským zvyklostem, v půdoryse, jasně oddělujícím obsluhované a obsluhující prostory, však zachoval uspořádání typické pro Lancashire mill.

5 5th cotton spinning mill of the Johann Priebsch Heirs company

→ Smržovka No. 453, 9F2QP7PR+3V
The fifth cotton spinning mill of the Johann Priebsch Heirs company was built in 1910 by Karel Pekárek's Tanvald construction company at the site of the second spinning mill, which had burnt down on 17 June 1908. Because of this, it is sometimes referred to as "renewed". This spinning mill is also based on its British counterparts—the layout of three above-ground floors is based on a rectangular spinning room serviced by four corner towers. The frame consisted of traditional cast iron pillars and steel beams spaced at 5.35 x 7 meters, bearing concrete ceiling slabs. The design was created by the large and versatile architectural studio Lossow & Kühne in Dresden and published in the *Industriebau* magazine in 1911. Liberec architect Heinrich Perst (1884–1951) worked for this office, and at the same time he studied at the Otto Wagner school at the Vienna Academy.

→ www.industrialnitopografie.cz – V007312

* A union of Dresden Reformarchitektur and modernism by Wagner's students resulted in a remarkable situation. Heinrich Perst published the ground floor plan, facade and perspective drawing of the building of 1910 under his name in the Vienna magazine Der Architekt. However, in June 1911, William Lossow (1852–1914) and Max Hans Kühne (1874–1942) claimed copyright for their company and convinced the editors to print an explanation. At the same time, the design was awarded with a school prize (Schulppreis) by Wagner.

5 V. přádelna bavlny Johann Priebsch Erben

→ Smržovka č. p. 453, 9F2QP7PR+3V
V pořadí pátou přádelnu společnosti dědiců Johanna Priebsche provedla roku 1910 tanvaldská stavební firma Karla Pekárka na místě přádelny druhé, která 17. června 1908 vyhořela, a nazývá se proto někdy *Obnovená*. Také ona vychází z britských vzorů – základem dispozice tří nadzemních podlaží je obdélný sál, obsluhovaný čtveřicí nárožních věží. Konstrukční skelet je tradičně tvořen litinovými sloupy a ocelovými traverzami na rozpon 5,35 × 7 metrů, nesoucími betonové desky stropů. Její projekt vytvořila – a roku 1911 v časopise *Industriebau* publikovala – velká a všestranná drážďanská architektonická kancelář Lossow & Kühne, pro niž tehdy pracoval liberecký architekt Heinrich Perst (1884–1951), studující současně ve škole Otto Wagnera na vídeňské akademii.

→ www.industrialnitopografie.cz – V007312

* Setkání drážďanské Reformarchitektur s modernou Wagnerových žáků mělo pozoruhodnou dohru. Heinrich Perst půdorys, fasádu a perspektivu stavby roku 1910 pod svým jménem publikoval ve vídeňském časopise Der Architekt, v červnu 1911 se však William Lossow a Max Hans Kühne k autorským právům své firmy přihlásili a přiměli redakci k otištění vysvětlení. Otto Wagner mezitím udělil Perstovi za projekt školní cenu.

6 Cotton spinning mill No. II of Tannwalder Baumwollspinnfabrik A. G.

→ Tanvald No. 358, 9F2QP8Q5+2P
The first cotton spinning mill in Dolní Tanvald was built by Andreas Friedrich in 1827. In 1841, it was acquired by Johann Mayer (1790–1857), and after it had burnt down a second time, the heirs built Spinning mill I in its place, completed in 1890 by local contractor Karl Pekárek according to his own project. In 1900, the company Tanwalder Baumwollspinnfabrik became a joint-stock company with Gottlieb Lederer and Julius Wolf as the controlling shareholders. They proceeded with constructing a second spinning mill in the Lancashire layout, located further north and with a capacity of 45,490 spindles. The building was designed by the Stuttgart studio of industrial architect Philipp Jakob Manz (1861–1936). The studio operated as a project factory— with a catalogue of almost 400 achieved projects, though only six of these can be found in the Czech region. The building was constructed between April and September of 1907 by the Prague company Pohl & Kutsche, which also contracted industrial buildings designed by the Séquin & Knobel studio. It has three levels of riveted steel framework, floored with triple brick arches.

→ www.industrialnitopografie.cz – V007482

* Civil engineer and director of the Pittel & Brausewetter construction company Viktor Brausewetter (1845–1926) boasted in the Bautechniker magazine that his company could complete the reinforced-concrete building of E. G. Pick spinning mill in Litvínov in 65 days, while the construction of a steel-framed building in Tanvald which started at the same time had only reached only the middle of the first floor. Franz Pohl, head of the Pohl & Kutsche company, together with his chief engineer Cajetan Pascolo, argued that they had to postpone their construction works because of snow, and that the works had been further delayed because of complicated foundations...

6 II. přádelna bavlny Tannwalder Baumwollspinnfabrik A. G.

→ Tanvald č. p. 358, 9F2QP8Q5+2P
První přádelnu bavlny v Dolním Tanvaldu postavil již v roce 1827 Andreas Friedrich. Roku 1841 ji získal Johann Mayer (1790–1857) a když podruhé vyhořela, dali jeho dědicové na jejím místě postavit dnešní Přádelnu I čp. 154, dokončenou roku 1890 místním stavitelem Karlem Pekárkem podle vlastního projektu. Roku 1900 byl podnik pod názvem *Tanwalder Baumwollspinnfabrik* akcionován a kontrolní balík získali Gottlieb Lederer a Julius Wolf, kteří přistoupili ke stavbě druhé, severněji umístěné přádelny lancashirského uspořádání, o kapacitě 35 490 vřeten. Budovu navrhl stuttgartská kancelář továrního architekta Philippa Jakoba Manze (1861–1936), sama organizovaná jako továrna na projekty – katalog jejich realizací čítá bezmála čtyři sta položek, v českých zemích však najdeme jen šest. Od dubna do září 1907 ji postavila pražská firma Pohl & Kutsche, která u nás realizovala také průmyslové stavby kanceláře Séquin & Knobel. Její tři patra tvoří ocelová nýtovaná konstrukce, nesoucí podélné uložené trojitě cihlové klenby stropů.

→ www.industrialnitopografie.cz – V007482

* Také tato budova se stala předmětem polemiky v odborném tisku: Roku 1908 se inženýr Viktor Brausewetter (1845–1926), šéf stavební firmy Pittel & Brausewetter, ve vídeňském časopise Bautechniker pochlubil tím, že jeho firma odevzdala hotovou železobetonovou budovu přádelny E. G. Pick v Litvínově za 65 pracovních dnů, zatímco současně zahájená ocelová stavba v Tanvaldu byla ještě v polovině prvního podlaží. Pražský stavitel Franz Pohl, který s vrchním inženýrem Kajetánem Pascolem vedl firmu Pohl & Kutsche, mu oponoval, že stavět mohli začít kvůli sněhu později a další zpoždění znamenalo složité zakládání...

7 Cotton spinning mill of Johann Liebieg & Co.

→ Velké Hamry-Bohdalovice No. 707, 9F2QP879+PG

In November 1907, another cotton spinning mill was inaugurated. It was owned by the biggest textile company of the monarchy, directed by Theodor von Liebieg Jr. (1872–1939). An almost square ground plan 55 × 43 m is asymmetrically divided by a rope race and serviced by a protruding main tower staircase, four corner towers with restrooms on the western side and emergency staircases on the eastern side. The towers and perimeter walls consist of brick masonry, three reinforced concrete beam floors are supported by 49 Considère's spirally-reinforced octagonal concrete columns, each 20–35 cm in diameter. It was constructed by the Liberec branch of the Vienna based Ed. Ast & Co. company with chief engineer Hugo Gröger, brother-in-law of Eduard Ast., in charge. The author of the exceptionally elegant external architecture is unknown.

→ www.industrialnitopografie.cz – V007482

* Although constructions with reinforced concrete frames had been achieved in the Czech region since the beginning of the twentieth century, their widespread application was made possible thanks to regulations for their calculations and construction having been prepared and gradually published by a special committee of the Austrian Imperial Department of Interior since the fall of 1906. They came into force via the Department's decree of November 15, 1907. At that time, ten multi-storey factories of that construction type were about to be completed in the Czech region.

7 Přádělna bavlny Johann Liebieg & Co.

→ Velké Hamry-Bohdalovice č. p. 707, 9F2QP879+PG

V listopadu 1907 byla uvedena do provozu další přádělna bavlny největší textilní společnosti monarchie, kterou řídil Theodor von Liebieg jun. (1872–1939). Téměř čtvercový půdorys 55 × 43 m je asymetricky rozdělen lanovištěm a obsluhován předstupující hlavní schodišťovou věží čtveřicí věží nárožních – na západní straně obsahují toalety, na východní nouzová schodiště. Obvodové stěny čtyřpodlažní budovy tvoří cihlové zdivo, nosnou konstrukcí stropů je však 64 polí železobetonového skeletu systému Considère s osmihrannými sloupy s ovíjenou výztuží. Provedla ji liberecká pobočka vídeňské firmy Ed. Ast & Co., kde na ní pracoval její vrchní inženýr Hugo Gröger, švagr Eduarda Asta. Autor mimořádně elegantního vnějšího architektonického řešení není dosud znám.

→ www.industrialnitopografie.cz – V007482

* Ačkoliv stavby se železobetonovým skeletem byly v českých zemích prováděny již od počátku století, jejich rozšíření napomohly předpisy pro jejich výpočet a stavbu, které připravoval a postupně publikoval zvláštní výbor rakouského c. k. ministerstva vnitra od podzimu 1906. Platit začaly jeho výnosem ze dne 15. listopadu 1907, kdy bylo v českých zemích dokončováno současně deset nových etážových továren této konstrukce.

8 Cotton weaving mill of Franz Haney

→ Rokytnice nad Jizerou-Horní Rokytnice No. 487, 9F2QPFH3+CJ

A manual weaving mill was established in Rokytnice in 1835 by Franz Haney (†1878). In 1860–1862, he constructed the first mechanical weaving mill. It was taken over by his son Josef Haney (1832–1914), who in 1910 built a new, four-storey cotton weaving mill for 1,100 powerlooms with direct electric drive powered from power station. The symmetrical, four-span building has a centrally located, glass-enclosed, ogee-capped staircase tower on the north-eastern side with a water tank. The traditional floor system of transverse timber beams on cast iron circular columns was probably chosen with a view to a dynamic load from the power looms. The building was designed and constructed by local builder Josef Hajek.

→ www.industrialnitopografie.cz – V007470

* The combination of traditional construction with historical and oriental architectural motifs and a progressive energy supply shows that the development of industrial architecture was not unified and straightforward.

8 Tkalcovna bavlny Franz Haney

→ Rokytnice nad Jizerou-Horní Rokytnice č. p. 487, 9F2QPFH3+CJ

Ruční tkalcovnu v Rokytnici založil roku 1835 Franz Haney (†1878) a v letech 1860–1862 postavil první tkalcovnu mechanickou. Převzal ji po něm jeho syn Josef Haney (1832–1914), který dal roku 1908 vybudovat novou čtyřpodlažní budovu tkalcovny bavlny pro 1 100 mechanických stavů s přímým elektrickým pohonem, napájených z elektrické centrály o výkonu 450 HP. Symetrická stavba má při severovýchodní fasádě centrálně umístěnou prosklenou schodišťovou věž s vodní nádrží, zakončenou zvoncovitou bání. Konstrukce čtyřtakového skeletu, tvořená litinovými sloupy a trémovými stropy s fošnovými podlahami byla zvolena patrně s ohledem na dynamická zatížení od stavů. Budovu navrhl a prováděl místí stavitel Josef Hajek.

→ www.industrialnitopografie.cz – V007470

* Kombinace tradiční konstrukce, historizujících a orientálních architektonických motivů s progresivním pohonným uspořádáním rokytnické tkalcovny dokládá, že ani vývoj průmyslové architektury nepostupoval jednotně a přímočaře.

9 Silk weaving mill of Herzfeld & Fischel

→ Jablonec nad Jizerou-Hradsko No. 183
The first four-storey factory with a steam and water machinery room was constructed at the site of the Hradský mill in 1884 by the thread mill company Schilhan, Scholz and Steinert. In 1890, it was acquired by the Herzfeld & Fischel company established in 1872 in Vysoké nad Jizerou by August Fischel and Johann Herzfeld. In 1892, the building was expanded in a northerly direction with a five-story extension constructed by Josef Hajek, a builder from Rokytnice, who may also be considered as the author of the first building. However, the building did not have its typical shape until 1927, when a two-story superstructure with a mansard roof of reinforced concrete frames spanning the entire building was built. In 1907, the Diss & Co. company from Vienna constructed an annex weaving shed with raised transverse rooflights consisting of reinforced concrete frames spanning 5.75–7.5m. The engineer Arnold Stössl (†1908) is acknowledged as its author.

→ www.industrialnitopografie.cz – V007270

* Similar reinforced concrete sheds were built in Austria-Hungary by Ed. Ast & Co. as early as 1898 as individual construction designs. However, their shape is derived from the sheds of Séquin-Bronner. During their construction, concrete was only used for foundations, flooring and roof plates. This construction method was used for the first time in 1890 in Gera-Zwötzen, where combing and spinning sheds were built by engineer Julius Diss. He died tragically two years later in Prague-Podolí when an experimental concrete vault collapsed on him. Later, his heirs owned the successful Diss & Co. company in Vienna.

9 Tkalcovna hedvábí Herzfeld & Fischel

→ Jablonec nad Jizerou-Hradsko č. p. 183
První, čtyřpodlažní továrnu s parní a vodní strojnou si postavila na místě Hradského mlýna v roce 1884 a nitárna Schilhan, Scholz a Steinert. V roce 1890 ji zakoupila firma Herzfeld & Fischel, založená roku 1872 ve Vysokém nad Jizerou Augustem Fischelem a Johannem Herzfeldem. Budovu pro ni v roce 1892 severním směrem rozšířil pětipodlažní přístavbou rokytnický stavitel Josef Hajek, jehož lze považovat rovněž za autora stavby první. Charakteristickou siluetu však budova dostala až v roce 1927, s dvoupodlažní nástavbou s mansardovou střešou, tvořenou železobetonovým skeletem, jehož rozpon překonává celou hloubku budovy. Již v roce 1907 provedla vídeňská firma Diss & Co. přístavbu šedové tkalcovny se sedlovými světlíky, kterou tvoří 5 × 6 polí železobetonového skeletu na rozpon 6,2–7,5 metru, jako jejíž projektant je uváděn inženýr Arnold Stössl (†1908).

→ www.industrialnitopografie.cz – V007270

* Podobné železobetonové šedové sály začala v Rakousku-Uhersku stavět firma Ed. Ast & Co. již roku 1898, coby vlastní konstrukci. Tvarově jsou však dovozeny od sálů Séquin-Bronnerových, při jejichž stavbě byl beton využíván jen na základy, podlahy a střešní desky. Poprvé to bylo roku 1890 v Geře-Zwötzen, kde sály přádelny česané příze stavěl inženýr Julius Diss. Ten o dva roky později tragicky zahynul v Praze-Podolí, zavalen zřícenou pokusnou betonovou klenbou, jeho dědicové však později úspěšně vedli společnost Diss & Co.

10 Cotton spinning mill of the Gustav Schnabel company

→ Nová Paka No. 610
Gottlieb Schnabel (1854–1921) had a cotton spinning mill built for his weaving mill in Nová Paka in 1907. The building of an English Lancashire mill type was designed by the Séquin & Knobel studio in Rütli, Switzerland, with architect Hilarius Knobel (1854–1921) as its director. The ground plan of the four-storey building is asymmetrically divided by a brick rope race with a staircase tower and water tank adjacent on the eastern side and an engine room (1,000 HP, two-cylinder, horizontal steam engine by Breitfeld & Daněk from Prague-Karlín) and boiler room (four boilers, each with 220 m² of heating surface) on the western side. At the shorter, two-storey end of the ground plan is a blowing and mixing room, while at the longer end, the ground floor is equipped with a card shed for carding machines, drawframes and roving frames, ringframes on the first floor, and mules with 41,000 spindles produced and installed by the Howard & Bullough company from Accrington on the second floor. A reinforced concrete frame of twelve longitudinal, 7-metre-long beams and seven spans with four 4.75–5.75-metre-long slabs was designed and built by a Prague branch of the Pittel & Brausewetter company based in Vienna. The blueprints were signed on behalf of the company by engineer Konrad Kluge, a student and assistant of Josef Melan (1853–1941), who was professor at the Prague Technology University and collaborated on static calculations.

→ www.industrialnitopografie.cz – V007581

* In Nová Paka, the most advanced English machinery was housed with Swiss industrial design and local construction engineering.

10 Přádelna bavlny Gustav Schnabel

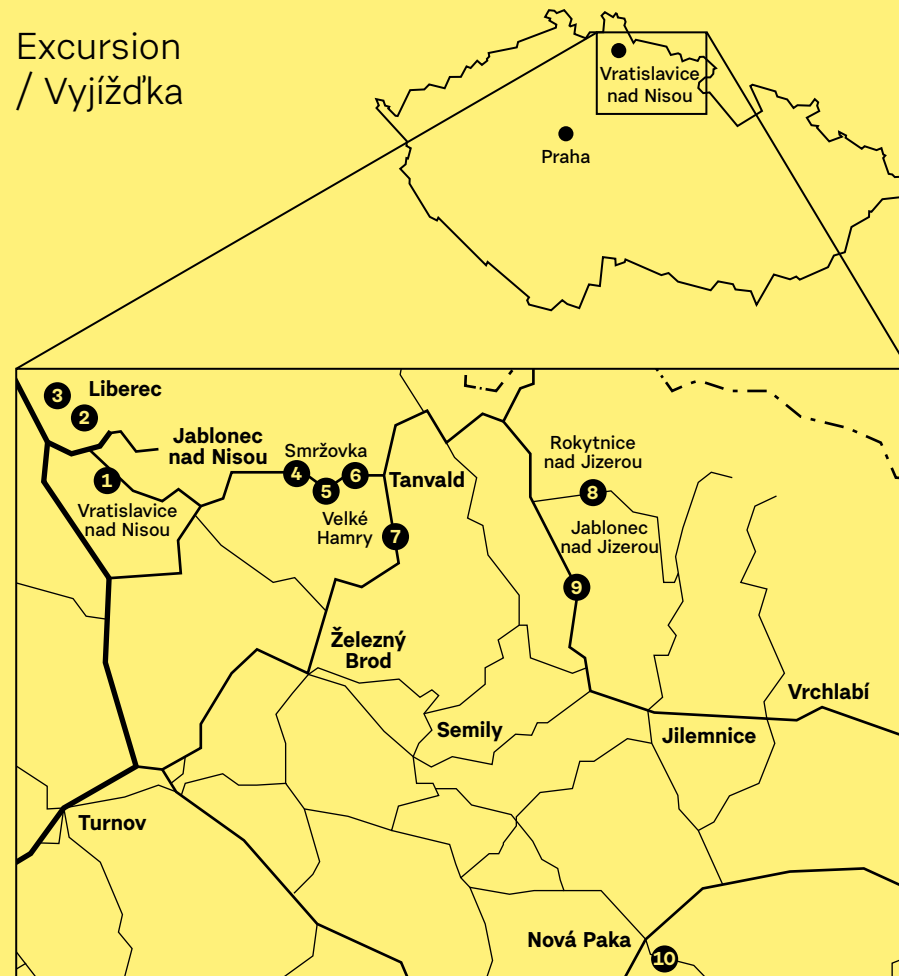
→ Nová Paka č. p. 610
Gottlieb Schnabel (1854–1921) zřídil během roku 1907 pro svou novopackou tkalcovnu také vlastní přádelnu bavlny. Budovu anglického typu *Lancashire mill* vyprojektovala ve švýcarském Rütli kancelář Séquin & Knobel, vedená tehdy architektem Hilariem Knoelem (1854–1921). Půdorys čtyřpodlažní budovy asymetricky dělí lanoviště, k němuž je na východní straně připojena schodišťová a sprinklerová věž a na straně západní vysoká hala strojnou (dvouválcový ležatý parní stroj 1 000 HP firmy Breitfeld & Daněk z Karlína) s nižší halou kotelny (pro čtyři kotle po 220 m² výhřevné plochy). V kratší části půdorysu pracovala čistírna a míchárna bavlny (později o patro zvýšená), v delší části je přízemí rozšířeno o dva trakty mykárny (*carding shed*) a pracovaly zde rovněž posukovací a křídlové předpřádací stroje, v prvním patře byly instalovány kroužkové spřádací stroje a ve druhém selfactory o celkové kapacitě 41 000 vřeten, které vyrobila a instalovala firma Howard & Bullough z anglického Accringtonu. Před západním průčelím je situována věž s toaletami a převlékárny, přístupnými prosklenými lávkami, další schodišťová věž je pak připojena k jižnímu štítu budovy. Sedmitraktový železobetonový skelet s podélnými průvlaky na rozpony 7 × 4,75–5,75 metru projektovala a stavěla pražská pobočka vídeňské společnosti Pittel & Brausewetter, za níž plány podepsal inženýr Konrad Kluge, žák a asistent profesora na pražské technice Josefa Melana (1853–1941), který spolupracoval na statických výpočtech.

→ www.industrialnitopografie.cz – V007581

* V Nové Pace se setkalo nejvyspělejší anglické strojírenství, švýcarské projektování továren a domácí stavební inženýrství.

Notes
/ Poznámky

Excursion / Vyjíždka

1 Liberec-Vratislavice nad Nisou
steam power plant / parní elektrárna
Ignaz Ginzkey & Co.

2 Liberec-Vratislavice nad Nisou
brewery / pivovar Reichenberger Bierbrauerei
und Malzfabrik in Maffersdorf A. G.

3 Liberec-Perštýn
wool spinning mill / přádelna vlny
Johann Liebieg & Co.

4 Smržovka
cotton spinning mill no. IV / IV. přádelna bavlny
Johann Priebsch Erben

5 Smržovka
cotton spinning mill no. V / V. přádelna bavlny
Johann Priebsch Erben

6 Tanvald
cotton spinning mill no. II / II. přádelna bavlny
Tannwalder Baumwollspinnfabrik A. G.

7 Velké Hamry
cotton spinning mill / přádelna bavlny
Johann Liebieg & Co.

8 Rokytnice nad Jizerou
cotton weaving mill / tkalcovna bavlny
Franz Haney

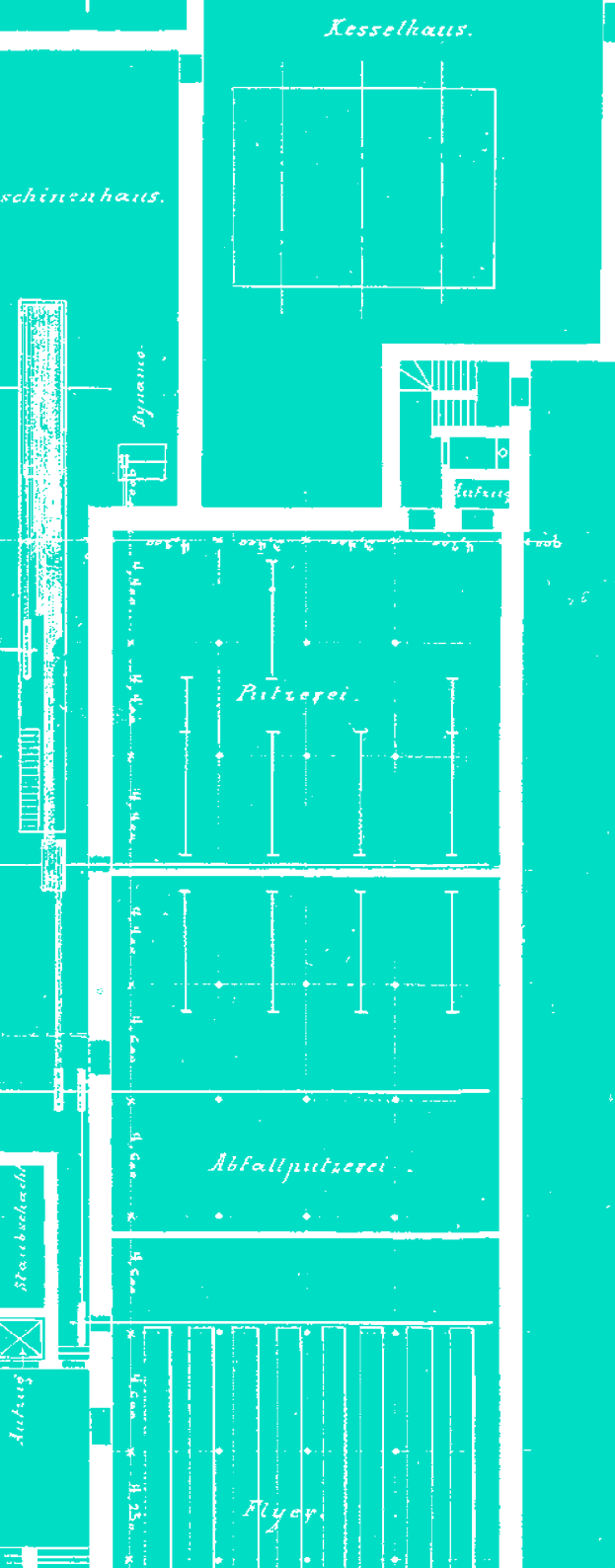
9 Jablonec nad Jizerou-Hradsko
silk weaving mill / tkalcovna hedvábí
Herzfeld & Fischel

10 Nová Paka
cotton spinning mill / přádelna bavlny
Gustav Schnabel

Project *Industrial Architecture: Monuments of Industrial Heritage as Technical-Architectural Works and as the Identity of a Place* (2016–2020) is a direct follow-up to the previous NAKI project *Industrial Topography* (2011–2014), and makes use of and expands on this database in a synthesising and evaluative study which provides a structured selection of exemplary monuments of industrial heritage and their characteristic situations, the outcome being a specialised map exhibitions and published monographs.

The research is founded on understanding industrial buildings and complexes and on identifying general cultural values of such as well as heritage, which is essential for identifying the most appropriate conservationist and creative urbanist and architectural approaches to apply to the adapted re-use of individual sites. Investigators: Lukáš Beran, Jan Zikmund, Benjamin Fragner, Irena Lehkoživová, Jakub Potůček, Petr Vorlík and Magdalena Tayerlová.

/ Projekt *Industriální architektura: Památka průmyslového dědictví jako technicko-architektonické dílo a jako identita místa* (2016–2020) přímo navazuje na výsledky projektu NAKI *Industriální topografie ČR* (2011–2014), využívá a rozvíjí jeho databázi pro syntetizující a vyhodnocující výzkum, který poskytne strukturovaný výběr exemplárních památek průmyslového dědictví a jejich typických situací, a to v podobě specializované mapy s odborným obsahem, doprovázené výstavami a monografickými publikacemi. Vychází z interpretace průmyslových budov či jejich souborů a formuluje jejich obecně kulturní hodnoty, často vnitřně protikladné. Směřuje k nezbytnému nalezení jim odpovídajících, konzervačních a zároveň tvůrčích urbanistických a architektonických postupů při jejich novém využití. Řešitelé: Lukáš Beran, Jan Zikmund, Benjamin Fragner, Irena Lehkoživová, Jakub Potůček, Petr Vorlík a Magdalena Tayerlová.

symposium organised by /
organizátoři symposia:
Lukáš Beran – Irena Lehkoživová

in cooperation with / spolupráce:
Benjamin Fagner, Jakub Potůček,
Petr Vorlík, Jan Zikmund
authors / autoři: Franziska Bollerey,
Axel Föhl, Michael Hanak, Paul Smith,
Martin Strakoš, Jindřich Vybíral,
Mark Watson
translation by / překlad: Jana Kinská,
Irena Lehkoživová
graphic design by / grafická úprava:
Jan Forejt (Formall)
tisk / printed by: Formall

acknowledgements / poděkování:
Jitka Jakubičková (Zauhlovačka)

published by / vydalo: © 2018
Czech Technical University in Prague,
Faculty of Architecture, Research
Centre for Industrial Heritage /
České vysoké učení technické
v Praze, Fakulta architektury,
Výzkumné centrum průmyslového
dědictví

ISBN 978-80-01-06492-4

vcpd.cvut.cz
industrialnitopografie.cz
zauhlovacka.cz